

Аан тыл*

Бу Тангара үөрэҕин Саҥа Кэс Тылын сахалыы кинигэтин тутан олорор үтүө дьоммун ис сүрэхпиттэн эбэрдэлиибин!

Сахалар былыргы төрүттэрэ Тэнгри диэн биир Тангара баарын билэллэр эбит. Онон нуучча дьоно 1632 сыллаахха кэлэн «Лена остуругун», ол иһигэр чочуобунаны туппуттарыгар, кинилэр бэрт сотору сулуусаҕа сылдыар, сүрэхтэнэр, бэргэһэлэнэр буолбуттар. Холобур, Семен Дежнев 1640 сыллаахха Бороҕон сахатын кыһын Абакайааданы бэргэһэлээбит. XVII үйэҕэ, 1663 сыллаахха Якутскай куоракка Спасскай манаастыыр, 1708 сыллаахха Троицкай Собор тутуллубуттар, улуустар, нэһиликтэр аайы чочуобуналар, Тангара Дьиэлэрэ онгоһуллубуттар. Холобур, 1700 сыллаахха Индигир өрүс үрдүгэр Зашиверскайга эриэккэстэй бэйэлээх Спасскай храм тутуллубут. Бу кэнниттэн 1812–1819 сылларга аҕабыттар саха алпаабытын онгортон, Тангара үөрэҕин сахалыы тылбаастаан кинигэнэн таһаарыыны саҕалаабыттар. Революция буолуор диэри Тангара үөрэҕин уонна сулууспатын 50-ча кинигэтэ бэчээттэммит, ол иһигэр Сибэтиэй Евангелие 3 төгүл тахсыбыт. Улуу миссионердар Святитель Иннокентий Вениаминов, епископ Дионисий (Хитров) уонна протоиерей Димитриан Попов суруга-бичигэ суох саха тылын сайдытыгар бастакы тулхадыйбат акылааты уурсубуттар, харангаҕа олорбут норуоту Тангара абыраллаах сырдыгар кытыарбыттар. Кинилэр сүгүкэн өнгөлөрүн биһиги саха дьоно улаханлык кэриэстиибит.

Онтон араас кэрдиис кэмнэр ааспыттарын кэннэ, бу 2004 сылга, биһиги үөрүүбүтүгэр, Саҥа Кэс Тыл сахалыы аан бастаан то-

* Бу аан тылы Д.К.Сивцев – Суорун Омоллоон Саҥа Кэс Тыл маннайгы тахсытыгар (Библия тылбааһын Института, Москва, 2004) анаан суруйбута.

лору тылбаастанан күн сырдыгын эмиэ көрөн кэллэ. Биллэр күчүмэҕэйдэрдээх билинни кэмнэ саха норуотугар бу сыаната биллибэт күндү духуобунай бэлэх буолар. Маннык күндү бэлэҕи тэрийэн онордо Москватааҕы Библия тылбааһын Института (директор – доктор Марианна Беерле-Моор). Бу институт бары үлэһиттэригэр биһиги махталбыт улахан.

Кини аймах олоҕор эркээйи буолбут Саҥа Кэс Тыл муударанын, үрдүк поэзиятын атын тылынан биэрэр уустугун, улахан эпийэттээгин ким барыта өйдүүрү буолуо. Ол да буоллар бу сүдүргүтэ суох сорок саха тыллаахха кэбэҕэстик өйдөнөр, дууһатыгар тийэр гына ис кирибэхтик, тупсаҕайдык уонна талааннаахтык толорулунна диэн мин тус бэйэм киэн тутта, үөрэ саныбын. Саха литературнай тылын сайдытыгар бу Саҥа Кэс Тыл тылбааһа биир бэлиэ, боччумнаах хардыы буолан, саха тыла «муора курдук бастар бараммат баайын» илэ-бодо көрдөрүүһү.

Икки тыһыынча сыл анараа өттүгэр былыргы грек тылынан суруллубут Сибэтиэй Евангелие сахалыы тахсыта сүдү суолталаах. Саха дьоно Айыы Тойон Танараларын үөрэгин ис сүрэхтэриттэн ылыннахтарына эрэ, Танараны билэн, бары куһаҕан дьаллыктан босхолонон, аһыыттан ырааһыран, Кини ыңгырар эйэлээх, тапталлаах, сырдык кэскиллээх олоҕор тийиэхтэрэ.

Улуу миссионердар сүүстэн тахса сыллааҕыта тон хаарга үктээбит ыллыктарын салгыы солоон иһэр архиепископ Германна, бу тылбаас үлэтин көбүлээбитин, бары өттүнэн көмөлөспүтүн иһин, биһиги аман өс алгыспытын холбуубут.

Бу кинигэ тахсытыгар үлэлээтилэр: консультант, доктор Дэвид Джон Кларк (Англия, Холбоһуктаах Библейскэй Уопсастыбалар), богословскай редактор, тылбаасчыт Саргылана Леонтьева, филологическай редактор, доктор Николай Ефремов, тылбаасчыттар Мария Алексеева, Аита Шапошникова, Светлана Егорова-Джонстон, Валерий Бурцев. Кинилэргэ бука барыларыгар барҕа махтал буоллун. Кинигэ художнига Иван Поповка, Олох аал луук маһын уруһуйдаабыт Кая Леонтьеваҕа уонна тылбаас уустук үлэтигэр ис сүрэхтэриттэн көмөлөспүт бары үтүө дьоммутугар истин махталбытын тиэрдэбит.

*Саҥа Кэс Тыл литературнай редактора
Дмитрий Сивцев-Суорун Омоллоон*

* * *

Сага Кэс Тыл уонна Эргэ Кэс Тыл кинигэлэрэ холбуу Сибэтиэй Суруйуулар эбэтэр Библия диэн ааттаналлар.

Сага Кэс Тыл грек тылынан суруллубут 27 кинигэттэн, оттон Эргэ Кэс Тыл еврей тылынан суруллубут 39 кинигэттэн тураллар. Сорох церковтар Эргэ Кэс Тылга грек тылынан суруллубут өссө хас да кинигэни эбии киллэрэллэр.

Былыргы еврей тылынан суруллубут Эргэ Кэс Тылга Айыы Тойон Тангара сири-халлааны, киһини айбытын, киһи аныыны онорон Кинини кытта эйэтин сүтэрбитин уонна Тангара киһини бырастыы гына кэлэригэр киһи аймағы хайдах өр кэм устата бэлэмнээбитин туһунан кэпсэнэр.

Оттон Сага Кэс Тыл биһиги эрабыт бастакы үйэтин иккис ангаарыгар былыргы грек тылынан суруллубута. Бу хомуурунньукка түөрт Евангелие, Сибэтиэй Апостоллар Дьайыылара, Апостоллар илдьит суруктара уонна Сибэтиэй Иоаннга Арыллыы киирэллэр. Евангелиелары барыта түөрт автор суруйбут: Матфей, Марк, Лука уонна Иоанн. Бу Иисус Христос сирдээҕи олоҕун араас түгэннэрин сырдатар түөрт кинигэ бэйэ-бэйэлэригэр майгынаспат истииллээхтэр. Сибэтиэй Апостоллар Дьайыыларыгар Айыы Тойон Халлаанга барыта, Сибэтиэй Тыын үөһэттэн түһүүтэ итиэннэ Рим империятын бары муннуктарыгар маннайгы христианнар түмсүүлэрин – церковтарын үөскээһинэ кэпсэнэр.

Сага Кэс Тылга барыта сүүрбэ биир илдьит сурук киирэр. Бу христианнарга туһуламмыт суруктары сибэтиэй Апостоллар Павел, Иоанн, Петр, Иаков уонна Иуда суруйбуттар. Еврейдэргэ суруллубут илдьит сурук автора чопчу биллибэт эрэри, былыргы христианскай үгэскэ олоҕуран, Павел Апостол буолуон сөп диэн сабаҕалыыллар. Апостоллар итэҕэл бары өрүттэрин ырытан, Иисус Христос үөрэҕин толору быһааран, христианнарга араас тыын суолталаах ыйыылары биэрэллэр.

Сага Кэс Тыл бүтэһик кинигэтэ – Сибэтиэй Иоаннга Арыллыы (грек. Апокалипсис) – инникини өтө көрөр, төлкөлүүр, киһиэхэ эрэли биэрэр кинигэ. Сибэтиэй Иоанн уус-уран тылынан кэнэҕэски киһи аймах уустук олоҕун арыян көрдөрөр уонна эйэ-ил, кырдык, дьол олохсуйар сага сирэ-халлаана айылларын кэпсиир. Бу урут сахалыы тылбаастамматах кинигэ.

Аан тыл

Биһиги тылбааспыт синодальной тылбааска төрүт буолбут былыргы грек омук тылынан суруллубут тиэкискэ олоҕуар. Бу тиэкис бары аныгы тылбаастар төрүттэрин – Барбара Аланд, Курт Аланд, Иоганнес Каравидопулос, Карло М. Мартини уонна Брюс М. Метцгер редакцияларынан төрдүһүн тахсыбыт былыргы греческэй тиэкистэри – кытта сөп түбэһиспэт түгэн-нэрдээх. Олору үксүлэрин кинигэ сирэйин алын өттүгэр бэлиэтээтибит.

Бу былыргы грек тылынан суруллубут Саҥа Кэс Тыл сахалыы тылбааһын биһиги инникитин өссө чочуйар, тупсарар, көннөрөр соруқтаахпыт. Онон ытыктабыллаах ааҕааччыларбыт бэйэлэрин санааларын биһигини кытта үллэстэллэрэ буоллар, сөптөөбүн көрөн, кэлин кинигэ сагалыы тахсытыгар махталы кытта туһаныа этибит. Биһиги аадырыспыт:

Институт перевода Библии

101000 Россия, Главпочтамт Москва, а/я 360.

Библия тылбааһын Института тылбаасчыттарга, редактордарга уонна бу кинигэ тахсарыгар көмөлөспүт дьонно бука барыларыгар махтанар.

Библия тылбааһын Института